УДК 027.7:378.4(477.43):001.83

В.С.Прокопчук

Грані співпраці

У статті розглядаються українсько-польські зв'язки і взаємодії у діяльності наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський, наукова бібліотека, українсько-польський аспект, фонд, кабінет полоністики.

Окремі факти українсько-польських взаємин у діяльності наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на всіх етапах її розвитку знайшли відображення в споминах Л.У.Биковського, наукових працях професорів О.М.Завальнюка, В.П.Ляхоцького, В.С.Прокопчука, М.С.Тимошика, публікаціях університетського часопису "Студентський меридіан"[1]. Мета цієї статті – дослідити перебіг подій, пов'язаних з українсько-польськими контактами університетської наукової бібліотеки в Кам'янці-Подільському протягом 1918–2010 рр., більш ніж 90-річного періоду її функціонування, виявити основні напрями, форми і тенденції цієї взаємодії, визначити перспективи.

Університетська бібліотека в Кам'янці-Подільському постала разом з українським державним університетом 1918 року, але почала свою діяльність 1 вересня, за два місяці до початку навчального року. Ректор професор Іван Огієнко разом з іншими невідкладними завданнями – формування матеріальної бази, професорсько-викладацького складу, набір студентів – дбав про становлення книгозбірні, розуміючи, що без бібліотеки не може бути університету. Він залучив до роботи в ній кращих бібліотекарів, бібліотекознавців, бібліографів, серед яких його шкільний учитель, організатор кількох бібліотек на Київщині Іван Сливка, відомий краєзнавець і священнослужитель Юхим Сіцінський, доцент Микола Плевако, бібліограф Лев Биковський, педагог, державець, бібліотекознавець Степан Сірополко та ін. Бібліотека почалася з книг із ректорської особистої бібліотеки. За його прикладом книги дарували й інші викладачі, громадські організації і державні установи. 1 листопада 1918 р., на перший день занять в університеті, вона вже налічувала 1686 книг[2].

У студентському багатонаціональному контингенті-українці, євреї, росіяни, німці, білоруси, вірмени – було й 35 поляків[3]. Тому комплектування бібліотеки, що в умовах воєнних дій і майже блокадного становища Ка-

м'янця-Подільського, який у 1919–1920 рр. виконував роль державного центру Української Народної Республіки, було дуже важкою справою. І все ж враховувало національний склад студентів. У репертуарі бібліотеки було чимало польської літератури. Здебільшого вона надходила із розорених маєтків, у тому числі й польських власників, зокрема – графа Анджея Холонєвського з-під Хмільника. Вони зайняли цілий вагон, і за хвороби Левка Биковського, який транспортував їх до університету, залишилися в Жмеринці, у місцевій українській гімназії[4]. Невідомо, чи дісталися ті книги до Кам'янця-Подільського. Однак такі факти були непоодинокими. На 1 січня 1920 року бібліотека мала 28455 книг – 17286 подарованих і 11169 придбаних у видавництвах, книгарнях. У їх числі філософської літератури було 293 примірники, релігійної – 617, філологічної – 451, точних наук – 1494, прикладних – 709, соціальних – 1113, мистецтвознавчої – 257, історичних творів – 2138, художніх – 3271, фонд стародруків складав 814 томів: 45 недатованих, 24 – XVI, 82 – XVII і 663 – XVIII століть[5]. Бібліотека збільшила площі, штат зріс до 18 осіб, отримала статус фундаментальної.

Комісар – міністр польського уряду на теренах Поділля і Волині Антоніго Мінькевич, 10 лютого 1920 р. побувавши в університеті, оглянув бібліотеку й висловив задоволення її загальним станом, особливо – складом фонду. Лев Биковський, який працював тоді на посаді помічника бібліотекаря, згадував:

"...Нараз великі двері з коридора відчинилися і на помості з'явилися воєвода А.Мінькевич і ректор (І.Огієнко. – В.П.). За ними в дверях було видно їхній почот. Вони стали на помості лицем до залі. Ректор рукою показав воєводі всю бібліотечну залю, заставлену з долу до гори полицями з книжками, і щось йому сказав. Воєвода ахнув зі здивовання й задоволення, бо очевидно не сподівався побачити щось подібне"[6].

З утвердженням радянської влади почалася низка реорганізацій: університет реорганізували в Інститут теоретичних наук, а той незабаром – в Інститут народної освіти та Сільськогосподарський інститут. Бібліотечний фонд, який на час реорганізацій мав 35951 документ[7], був розпорошений між двома вишами, частина книг разом з викладачами, що емігрували, попала й на територію Польщі. А ректор Іван Огієнко та бібліограф Левко Биковський прилучилися до розбудови бібліотек на терені держави, що приютила їх.

Іван Огієнко в ніч з 15 на 16 листопада 1920 року через Чемерівці, Сатанів, Волочиськ, Тернопіль, Львів направився до Польщі і 25 листопада прибув до Тарнова.

Схоже, він скористався своїм становищем члена уряду й домігся, аби частину бібліотечних книг за кордон перевезли деякі міністерства виділеними їм транспортними засобами. У фонді 582-му Держархіву Хмельницької області міститься сформована в 1921–1922 рр. справа за номером 104-а "Положення про бібліотеку" (у Тарнові. – В.П.) та "Правила користування книжковим фондом бібліотеки", реєстр видачі книг", а в ній датовані жовтнем 1921 року листи-звернення ректора до міністрів військових, закордонних справ, фінансів про повернення книг до бібліотеки з вказівкою, які саме книги слід повернути[8]. Професор В.П.Ляхоцький також вважає, що на правах ректора, 12 травня 1920 р. затвердженого наказом Голови Директорії Симона Петлюри на чотирьохрічний термін, він вивіз за кордон штампи, печатки, деякі документи і "найціннішу українознавчу частину зібрання Кам'янець-Подільського університету", до якої, ймовірно, приєднав книги, раніш закуплені за кордоном[9].

Оселившись у Тарнові (жив там з листопада 1920 по вересень 1922 року), І.І.Огієнко своїм наказом відновив діяльність книгозбірні в статусі бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету для обслуговування викладачів і студентів, працівників цивільних і військових установ, завідування нею поклав на Дмитра Олексюка, про що повідомив його письмово. "На підставі даної мені Вами згоди, – писав ректор, – доручається Вам упорядкування в мірі можливості й керування бібліотекою Кам'янець-Подільського державного українського університету на еміграції у всьому згідно із затвердженим мною Положенням про бібліотеку й Правилами користування бібліотекою"[10].

30 березня 1922 р. ректор І.І.Огієнко затвердив "Положення про бібліотеку Кам'янець-Подільського державного українського університету на еміграції" та "Правила користування бібліотекою". Положення про бібліотеку Кам'янець-Подільського державного українського університету в Тарнові дає досить цікаве свідчення про те, що вона складалася з "книжок, належних зазначеному університету". І цим, на нашу думку, зафіксувало той факт, що основу фонду відродженої бібліотеки складали книги самого університету, у певній кількості вивезені з Кам'янця-Подільського до Польщі.

Положення передбачало чіткий облік поступлень, штемпелювання й нумерацію книг, їх каталогізацію з метою розкриття фонду, бібліографічного інформування читачів про його склад.

У вказаних документах знайшли розвиток погляди І.І.Огієнка на функціональне призначення бібліотеки. І хоч вона в структурі університету

в першу чергу мала виконувати науково-пізнавальну функцію, інформаційно забезпечувати навчальний процес, наукову діяльність викладачів, все ж "в мірі можливостей з окремого дозволу ректора" передбачала надання доступу до книгозбірні ширшому колу читачів з числа українських емігрантів. Тобто бібліотека, як культурно-просвітницький заклад, мала засобами інформації – книги і періодика – впливати на світогляд й громадянську позицію читачів. Це підтвердили і "Правила користування бібліотекою", пунктом 4-м зазначивши, що користуватися книжками, "мають право всі постійно перебуваючі в м.Тарнові"[11].

Водночас Правила відображають особливе для того часу ставлення до книги як основного джерела інформації. У першу чергу ректора, якому доводилося й там, на чужині, з великими труднощами формувати фонд, вишукувати видання, конче необхідні для наукових занять. Тому майже половина пунктів Правил стосується саме збереження й раціонального використання книги. Зокрема п. 9-й вимагав від читача книгу "повернути в тому вигляді, в якому вона була одержана", а 10-й фіксував відповідальність за втрачену книгу. Книга повинна працювати, тому бібліотекар мав забезпечувати її обертаність. Пунктами 7 і 8 передбачався тижневий термін на роботу з нею й фінансова відповідальність – 3 польських марки – за кожен прострочений день[12].

Допомагав керівнику книгозбірні Д.Олексюку Б.Іваницький – ще один співробітник бібліотеки[13].

Згодом сім'я І.І.Огієнка поселилась у Винниках, у 1924–1926 рр. жила у Львові. 1926 року, з відкриттям богословського факультету у Варшавському університеті, очолив там кафедру старослов'янської мови, був заступником декана. 1930 року обраний членом Собору Православної Церкви. Всіляко підтримував українців, які після Ризького миру 1921 року опинилися на території Польщі й зазнавали утисків, що явно не подобалось владі. Тому на клопотання ректора університету Яна Лукасевича про чергове продовження контракту з І.І.Огієнком на рік директор відповідного департаменту освітнього міністерства Польщі відповів: "Умови з магістром Огієнком на 1932/33 рік не відновлювати". І 1932 року І.І.Огієнко був звільнений з посад в університеті[14].

30 вересня 1940 року І.І.Огієнка висвятили в єпископи, і він очолив Холмсько-Підляську єпархію УАПЦ. 1941 року отримав чин митрополита. І там, у Холмі, створив потужну єпархіальну бібліотеку з наукових і богословських книг, заснував видавництво – філію краківського "Українського видавництва", друкарню і книгарню[15]. З наближенням радянських військ

покинув Холм, передавши близько 12 тис. книг через Л.У.Биковського до Варшавської публічної бібліотеки, яку той очолював[16].

Яскравий слід у розвитку бібліотечної справи, бібліотекознавства і бібліографії в Польщі у 20-40-і роки XX ст. залишив помічник бібліотекаря фундаментальної бібліотеки Кам'янець-Подільського державного українського університету Левко Устимович Биковський.

Після повернення з Кам'янця-Подільського до Києва він майже півтора року працював у Всенародній бібліотеці України, а в жовтні 1921 року покинув рідну землю. Своє рішення згодом пояснив у спогадах: "Спостерігаючи довколишнє життя, я остаточно переконався, що воно простує в сліпий кут, і що серед тих обставин мені особисто і так загрожує національно-моральна "смерть!"... Я вирішив втікати з Києва. Шлях на виміряний "Захід" практично стелився через сусідню з Україною Польщу. Справа полегшувалася тим, що ще раніше виїхали з України в Польщу мої батьки, хоч я й не знав, де саме вони перебувають"[17].

Свої плани обговорив з близькими друзями, зокрема академіком А.Ю.Кримським. В результаті отримав відрядження Всеукраїнської академії наук до Луцька для обслідування архівів і опинився на приєднаній за Ризьким договором 1921 року до Польщі Волині, звідки не повернувся.

Протягом 1921–1922 років проживав у Варшаві, навчався в університеті на філософському факультеті та на бібліотекознавчих курсах при Варшавській публічній бібліотеці, в якій одночасно й працював. Налагодив контакти з українською еміграцією в Чехії і після заснування 1922 року в Подєбрадах, за годину їзди від Праги, Української господарчої академії вступив до неї. У списку осіб, які 1927 року закінчили академію, знаходимо й прізвище випускника Левка Биковського, інженера-економіста, вихованця економічно-кооперативного факультету[18].

Він з перших днів перебування в УГА включився в процес творення бібліотеки вишу, розробив "Докладну записку про організацію бібліотеки при Українській Господарчій Академії в ЧСР", визначив та обґрунтував основоположні ідеї формування книгозбірні – рухливість, простота, економність, організованість, доцільна бібліотекономність, запропонував структуру з двох підрозділів – основний "з робітнею й магазином" та "читальня з підручною бібліотекою"[19].

Такі пропозиції студента, добре обґрунтовані й вмотивовані, були покладені в основу формування бібліотеки академії, а їх автор став одним з перших працівників книгозбірні. Трудився під началом доцента Ісаака Мазепи, у Кам'янецький період голови уряду УНР, поруч з такими бібліо-

течними службовцями, як викладач М.Левинський, колишній командувач Дієвої армії УНР генерал М.Омелянович-Павленко, студент О.Питель[20].

При бібліотеці сформував бібліографічний гурток, редагував збірник "Українське книгознавство" та вів серію "Книгозбірня Українського бібліографічного мікроба", в якій до його повернення 1928 року у Варшаву побачило світ 7 книг і брошур[21].

Після закінчення Української господарчої академії, а отже завершення вищої освіти, Левко Устимович деякий час працював в ній асистентом кафедри економічної географії. Відчуваючи схильність до бібліотечної справи та й матеріальну скруту, повернувся до Варшави, де протягом 1928–1944 рр. працював у міській публічній бібліотеці під керівництвом відомого польського бібліотекознавця Ф.Червінського, завідував відділами комплектування, бібліографії, редагував бібліотечні видання. У 1942–1944 рр., в екстремальний для поляків час, очолював Варшавську публічну бібліотеку[22]. Займався і педагогічною діяльністю в сформованій 1928 року за його участі Бібліотечній школі, яка згодом виросла до рівня Вищих курсів бібліотекознавства. Він – автор програми цієї школи, низки посібників для її слухачів. З 1929 року редагував "Biuletyn Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy", вмістив там чимало своїх праць. 1937 року був обраний членом бібліографічної комісії Наукового товариства ім. Т.Шевченка у Львові, заснував серію "Фундація сприяння бібліотекознавству ім. М.Гочалковської" (побачило світ 17 видань цієї серії). Співпрацював з представниками української еміграції. З колишнім ректором УГА професором Іваном Шовгенівим і письменником Юрієм Липою 1940 року став співзасновником Українського Чорноморського інституту, в якому виконував обов'язки секретаря, видав бібліографічний покажчик праць про Туреччину – сусідню з Україною морську державу (майже 1000 назв) та бібліографічні праці, присвячені І.Шовгеніву та С.Рудницькому.

У час Варшавського повстання рятував фонд бібліотеки, її приміщення від пограбування, українські книжкові та архівні пам'ятки, зокрема холмську бібліотеку митрополита Іларіона (проф. І.Огієнка), військові архіви УНР, Воєнно-історичного товариства, особистий архів Юрія Липи та ін.[23].

З січня 1945 до літа 1948 року перебував у Німеччині в таборах для переміщених осіб. А в червні 1948 року перебрався на постійне місце проживання до США, поселився в Нью-Йорку, став співробітником Українського вільного університету, секретарем його книгознавчої секції.

Активізувалися українсько-польські зв'язки в діяльності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та його нау-

кової бібліотеки з отриманням Україною незалежності. У населення Хмельницької області, серед якого станом на 2001 р. було 23005 поляків[24], посилився інтерес до вивчення польської мови, літератури, історії і культури. У селах і містах з'явилися польські класи, факультативи, гуртки, вихованці яких згодом стали студентами нашого вишу. Виникла потреба у вивченні цих предметів і в університеті. 4 квітня 2003 року на клопотання керівництва університету Міністерство освіти і науки України дало дозвіл на впровадження на факультеті іноземної філології спеціалізації "Польська мова". Почалося формування навчально-матеріальної бази вивчення нових предметів, зокрема створення кабінету полоністики. 1 червня того року завідувачкою кабінету було призначено доцента кафедри іноземних мов Вікторію Романівну Лічкевич. До створення кабінету долучився ректор професор О.М.Завальнюк, проректор з міжнародних зв'язків В.О.Савчук, було виділено одну з кращих аудиторій, відремонтовано, умебльовано.

Посилились контакти з польськими вищими закладами освіти. У квітні 2004 р. у рамках акції "Рік Польщі в Україні" в Кам'янці-Подільському побували студенти Варшавського університету, призвели для кабінету полоністики добірку художніх творів та підручників польською мовою[25]. Велику участь у поповненні матеріальної бази кабінету взяли різні установи та організації міста Санок, особливо бургомістр Санока Войцех Блєхарчик, староста Саноцького повіту Богдан Струсь.

8 жовтня 2004 року пан Богдан Струсь з членами делегації – головою ради Санока Яном Павліком, депутатом ради Рішаром Лясотою привезли близько 2000 томів літератури з різних галузей гуманітарних знань. У цей день відбулося офіційне відкриття кабінету полоністики, на яке окрім вказаних гостей прибули й директор Інституту полоністики Адам Фаловський, директор Інституту Польщі в Україні, радник посла Польщі Петро Козакевич, організатор міжнародних наукових симпозіумів Тадеуш Ортель. Відбулася церемонія передачі університету чергової партії літератури, ознайомлення з кабінетом, його роботою, фотографування. Урочистості продовжились в актовому залі. Ректор О.М.Завальнюк зачитав вітального листа від посла Польщі в Україні Марека Зюлковського. З вітальним словом до присутніх звернулися Богдан Струсь, Ян Павлік, учителька польської мови Кам'янець-Подільського навчально-виховного комплексу №13 Єва Лінк. У виконанні студентів прозвучали в оригіналі вірші класиків польської літератури. Хор "Ясинець" виконав кілька польських пісень. У концертній програмі були й інші українські і польські твори. Гості ознайомились з виставкою літератури, яку підготували працівники наукової бі-

бліотеки університету[26].

Велику допомогу в розбудові матеріальної, навчально-методичної бази викладання польської мови в університеті подали фундації "Допомога полякам на Сході", "Semper Polonia", Центр польської мови і культури для іноземців Варшавського університету "Полонікум", радник посольства Польщі в Україні з питань науки і культури пані Ольга Гнатюк. Під час відвідування посольства проректором університету В.О.Савчуком та директором наукової бібліотеки В.С.Прокопчуком вона передала університетській книгозбірні чергову партію літератури, в якій була "Історія Польщі 1795–1990 рр." Ганни Дильонгової, "Війна і спокій. Французький щоденник 1940–1944 рр." Анджея Борковського, "Wkrequ Giedroycia" Кшиштофа Пом'яна, "Буковина: національні рухи та соціально-політичні процеси 1918–1944 рр." тощо[27].

У рамках акції "Подаруй бібліотеці книгу" польські видання передавали й кам'янчани. Зокрема доцент Микола Циганівський подарував 20 томів, у тому числі трилогію Генріха Сенкевича "Вогнем і мечем", "Потоп", "Пан Володийовський"[28]. Постійно поповнюють польськомовний репертуар наукової бібліотеки університету ректор О.М.Завальнюк, проректор В.О.Савчук, доцент Вікторія Лічкевич, викладачі і студенти, що повертаються з різних форумів у Польщі.

Логічно, що університет всіляко віддячує тим, хто міцнить наші зв'язки. Під час закордонного візиту до Санока 16–17 жовтня 2006 року ректор професор О.М.Завальнюка вручив бургомістру Санока Войцеху Блєхарчику знак "За вагомий внесок у розвиток освіти та науки". На церемонії був присутній екс-прем'єр-міністр Польщі Лєшек Міллер[29]. Того ж року під час чергового приїзду польської делегації до Кам'янця-Подільського нагрудний знак Міністерства освіти і науки України "Відмінник освіти України" з рук ректора О.М.Завальнюка отримав староста Саноцького повіту Богдан Струсь. Цим було відзначено його особистий внесок у зміцнення українсько-польських зв'язків, розбудову освіти, зміцнення навчально-матеріальної бази кабінету полоністики, якому й того разу передавав він добірку книг, телевізор, DVD-програвач, комп'ютер[30].

У рамках навчально-пізнавального проекту "Польща зблизька" з'явились нові напрями й форми взаємодії. Відбувається обмін студентами, які вивчають мову, історію та культуру країн – сусідів, викладачами. У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка цикл тематичних лекцій для студентів англо-польського відділення вичитали професори Варшавського університету Марек Голковський і Петро Гарна-

царек[31]. Налагоджено контакти з Саноцькою Вищою школою заводовою, Жешівським університетом, Вищою Східноєвропейською школою в Перемишлі, Інститутом національної пам'яті Польщі, директор якого Януш Куртика був гостем університету і передав науковій бібліотеці 50 праць, виданих співробітниками Інституту[32]. Студенти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка проходять мовне стажування, відвідують вищі навчальні заклади, проводять уроки в польських школах, кращі випускники стали аспірантами Варшавського університету, його стипендіатами. Завідуюча кабінетом полоністики доцент Вікторія Лічкевич за значний внесок у розбудову українсько-польських взаємин між студентами і викладачами обох країн 2009 року отримала відзнаку Центру польської мови і культури для іноземців у Варшавському університету "Полонікум–2009"[33].

Сьогодні фонд польської літератури наукової бібліотеки університету, сконцентрований в кабінеті полоністики, налічує близько 5392 книги, 1605 журналів і 117 газет. У його складі 2256 художніх творів, 1326 шкільних підручників, 627 книг з літературознавства і мовознавства, 529 методичних посібників, 328 словників, довідників, енциклопедій, 186 праць з історії та культури Польщі, 140 збірників наукових праць тощо. Разом з періодичними виданнями він складає 7114 документів. Крім того в кабінеті полоністики є чимало фоно-відеоматеріалів.

Польсько-українські міжбібліотечні стосунки посилив приїзд 2010 року до Кам'янця-Подільського директора бібліотеки Краківської політехніки, члена правління Міжнародної асоціації бібліотек технологічних університетів Марека Гурського та заступника директора цієї бібліотеки Дороти Буздиган. Вони ознайомились з історичною частиною міста, університетом, взяли участь у міжнародній науково-практичній конференції "Роль і функції бібліотек вищих навчальних закладів у контексті модернізації і освіти", яку проводила наукова бібліотека університету. Учасники конференції з великою увагою вислухали доповідь "E – zasoby jako element wspomaqajacy process edukacji i badan nankowych", зроблену Мареком Гурським і Доротою Буздиган, досвідом використання краківськими колегами електронного ресурсу в інформаційному забезпеченні навчального й наукового процесу в Краківській політехніці[34].

Ці взаємини знайшли продовження. Директор наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Віктор Прокопчук й завідувачка комп'ютерного читального залу Мирослава Шахова отримали запрошення взяти участь у науковій конференції, яку в

червні 2011 р. провела науково-технічна бібліотека Краківської політехніки. Є сподівання, що вони, ці взаємини, збагатяться й іншими взаємовигідними формами співпраці.

Отже, українсько-польські взаємини в розбудові освіти і бібліотечної справи мають давнє коріння й плідні результати.

Обидві сторони прагнули посилити інформаційний бібліотечний ресурс за рахунок своїх видань, щоб краще представити свою націю – її історію, культуру – у сусідній державі, інформаційно підтримати навчально-виховний і науково-методичний процес у вищих закладах освіти, сприяти формуванню взаєморозуміння й співпраці народів.

Ці відносини набули ширшого розмаху в добу незалежності України: посилились обмін документами, досвідом організації бібліотечної справи, співпраця в царині бібліотекознавства, бібліографознавства.

Українсько-польські контакти в діяльності наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка визначені пріоритетними, а отже мають гарну перспективу в плані дальшої інтеграції інформаційних ресурсів як на традиційних паперових, так і електронних носіях.

Примітки:

1. Биковський, Л. У. Книгарні-бібілотеки-академія: спомини (1918–1922) / Лев Биковський. – Мюнхен; Денвер : Дніпрова хвиля, 1917. – 153 с.; Завальнюк, О. М. Українська еліта і творення університетської освіти: фундатори і будівничі (1917–1920 рр.) / О. М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Абетка-Нова, 2005. – 496 с.; Ляхоцький, В. П. Тільки книжка принесе волю українському народові... Книга, бібліотека, архів у житті та діяльності Івана Огієнка (митрополита Іларіона) / Володимир Ляхоцький. – К. : Вид-во Олени Теліги, 2000. – 663 с.; Прокопчук, В. С. Бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету: роки становлення і розквіту / В. С. Прокопчук, Л. Ф. Філінюк. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 284 с.: іл.; Тимошик, М. С. "Лишусь навіки з чужиною..." Митрополит Іларіон і українське відродження / Микола Тимошик. – Вінніпег; К. : Укр. правосл. собор Св. Покрови; Наук. вид. центр "Наша культура і наука", 2000. – 548 с.: іл.

2. Геринович, В. О. До історії Кам'янець-Подільського інституту народної освіти / Володимир Геринович // Записки Кам'янець-Подільського інституту народної освіти. – Кам'янець-Подільський, 1927. – Т. 2. – С. 6.

3. Кам'янець-Подільський державний університет: минуле і сьогодення. – Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. – С. 17.

4. Прокопчук, В. С. Зазначена праця. – С. 21.

5. Там само. – С. 35, 37.

6. Биковський, Л. У. Зазначена праця. – С. 49-50.

7. Геринович, В. О. Зазначена праця. – С. 18.

8. Державний архів Хмельницької області (далі –ДАХО). Ф. Р. 302. – Оп. 3. – Спр. 39. “Положення про бібліотеку та правила користування книжковим фондом бібліотеки, реєстр книжок, 1921–1922 рр.”. – Арк. 1-5.

9. Ляхоцький, В. П. Зазначена праця. – С. 362, 368-369.

10. ДАХО. Ф. Р. 302. – Оп. 3. – Спр. 39. – Арк. 15.

11. Там само. – Арк. 14.

12. Там само.

13. Ляхоцький, В. П. Зазначена праця. – С. 363.

14. Юрченко, О. Варшавський період життєдіяльності Івана Огієнка / Ольга Юрченко // Творча спадщина Івана Огієнка в контексті сучасного розвитку гуманітарних наук: зб. доп. міжнар. наук.-практ. конф., 7-8 червня 2007 р., м.Київ. – К., 2007. – С. 81.

15. Сохацька, Є. І. Штрихи до портрета Івана Огієнка – книголюба (за матеріалами його перших канадських журналів “Слово істини”, “Наша культура”) / Є. І. Сохацька // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету: Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам’янець-Подільський : К-ПНУ, 2008. – Вип. 1. – С. 50.

16. Ляхоцький, В. П. Зазначена праця. – С. 373-375.

17. Биковський, Л. У. Зазначена праця. – С. 92.

18. Наріжний, С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / Симон Наріжний; НТШ ім. Т. Шевченка. – 2-ге вид. – Л.; Кент; Острог, 2008. – Ч. 1. – С. 154.

19. Заремба, О. С. Видавнича та бібліотечна діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині (1918–1939) / Олеся Заремба. – К. : Логос, 2006. – С. 55.

20. Там само. – С. 61.

21. Левко Устимович Биковський (1895–1992): біобібліографічний нарис // Нац. парлам. б-ка України; [автор-складач Н. В. Казакова]. – К., 1996. – С. 14.

22. Там само. – С. 18.

23. Там само. – С. 25.

24. Хмельниччина в світлі перепису населення 2001 року: метод. рек. / уклад. В. В. Малий. – Кам’янець-Подільський : К-ПНУ, ІВВ, 2005. – С. 8.

25. Студентський меридіан: газета Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – 2005. – 8 травня. (№1504). – С. 1.

26. Там само. – 2004. – 22 жовтня. (№1511-1512). – С. 1.

27. Там само. – 2008. – 7 березня. (№1605-1606). – С. 1.

28. Там само. – 2005. – 25 травня. (№1527). – С. 2.

29. Там само. – 2006. – 16 листопада. (№1565-1566). – С. 2.

30. Там само. – 22 березня. (№1546-1548). – С. 2.

31. Там само. – 2007. – 7 березня. (№1577-1579). – С. 5.

32. Там само. – 7 лютого. (№1572-1574). – С. 1.

33. Там само. – 7 березня. (№1577-1579). – С. 5.

34. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / КПНУ ім. Івана Огієнка, Наук. бібліотека; редкол. : О. М. Завальнюк (голова), В. С. Прокопчук (відп. ред.) [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – (Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство; вип. 2). – С. 285-296.

Summary

The article deals with Ukrainian-Polish relations and cooperation in the activity of Scientific library of the Kamianets-Podilskyi National University named after Ivan Ohienko.

Key words: Kamianets-Podilskyi, Scientific library, Ukrainian-Polish aspect, polonistika studyroom.

Одержано 30 травня 2011 року

УДК 304.44(477)

О.П.Жалюк

Організаційно-методична діяльність в системі клубних закладів Поділля

В статті висвітлюється сучасний стан організаційно-методичної діяльності в системі культурно-освітньої роботи клубних закладів Хмельницької та Вінницької областей.

Ключові слова: культурно-освітня робота, організаційно-методична діяльність, клубні заклади, методичні кабінети.

Актуальність та наукова новизна даної теми полягає в цілковитій відсутності сучасного науково-методологічного її аналізу і системного уза-